

Informatsioon linnavolikogu kultuurikomisjonile: Erivajadustega noorte kaasamisest huvitegevusse projekti HUKK-AP näitel

Taust

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus § 46 lg 1 sätestab haridusliku erivajadusega (HEV) õpilase mõiste:

Haridusliku erivajadusega õpilane on õpilane, kelle andekus, õpiraskused, terviseseisund, puue, käitumis- ja tundeeluhäired, pikemaajaline õppes eemalviibimine või kooli õppekeele ebapiisav valdamine toob kaasa vajaduse teha muudatusi või kohandusi õppe sisus, õppeprotsessis, õppe kestuses, õppekoormuses, õppekeskkonnas (nagu õppevahendid, õpperuumid, suhtluskeel, sealhulgas viipekeel või muud alternatiivsed suhtlusvahendid, tugipersonal, spetsiaalse ettevalmistusega õpetajad), taotletavates õpitulemustes või õpetaja poolt klassiga töötamiseks koostatud töökavas.

Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetel õpib seisuga 10.01.2016 Tartu linnas erikoolis või -klassis 908 HEV õpilast, kellest 357 on mittetartlased. 2016. aastal saavad noorte huvitegevuse ühingu toetust 90 Tartu sissekirjutusega noort, keda võib liigitada HEV noore alla või kes on pärit majanduslikult vähemate võimalustega perekonnast.

"HUviKoolide Kaasamise ja Arengu Programm (HUKK-AP)" - Tartu projekt (veebruar 2014 – aprill 2016)

Projekt "HUKK-AP ehk Huvikoolide Kaasamise ja Arengu Programm" on rahastatud Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) toetuste programmi „Riskilapsed ja –noored“ avatud taotlusvoorst „Noorte- ja noorsootööorganisatsioonide võime kaasata riskilapsi ja noori on paranenud“. Programm on osa Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) üldisest strateegilisest tegevusest, mis on suunatud laste ja noorte heaolu parandamisele, formaalharidussüsteemi ja noorsootöö mitmekesistamisele ning selle abil ka ennetustööle. Koostöös HTM-iga viib programmi ellu Eesti Noorsootöö Keskus, programmi partneriteks on Justiitsministeerium, Sotsiaalministeerium ning Norra Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Liit.

Projekti juhtpartner on SA Archimedes Noorteagentuur ning projekti partnerid Pärnu Linnavalitsus, MTÜ Urban Style, MTÜ VitaTiim ning Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakond. Projekti arvestuslik kogumaksumus on 475 333,14 eurot, millest toetussumma Tartule moodustab 76 650,50 eurot ning Tartu linna kaasfinantseering 16 500,10 eurot.

Projekti raames sooviti suurendada huvitegevuse ja huvihariduse võimaluste kättesaadavust 7-17-aastastele riskinoortele ehk noortele, kes on võrreldes oma eakaaslastega ebasoodsamas olukorras ja kelle elus puuduvad praegu huvitegevuse võimalused. Ennekõike peeti silmas HEV noori, aga ka riskikäitumisega, sotsiaalselt vähekindlustatud, puudega ning erandkorras ka vähemate võimalustega andekaid noori.

Projekti kohalikke partnereid oli kokku 19 (*Tartu Lastekunstikool, Tartu Kroonuaia Kool, MTÜ Kirepi Mõis, SA Tartu Keskkonnahariduse Keskus, MTÜ Tartu Maarja Tugikeskus, MTÜ Tähe Noorteklubi, Tartu Sotsiaalkapitali Arengukeskus, MTÜ Öökull, Anne*

Noortekeskus, Lille Maja, sulgpalliklubi Triiton, Jalgpalliklubi FC Tartu, MTÜ Tartu Ujumisklubi, Sihtasutus Teaduskeskus Ahhaa, Tartu Autismiühing, MTÜ Tervis ja Sport, Omanäoline Erahuvikool, MTÜ Noored Toredate Mõtetega, MTÜ Tartu Vaba Waldorfkooli Selts). Projekti jooksul korraldati 37 erinevat huviringi. Huviringide spekter, mida pakuti, oli lai - alates muusika-, kunsti-, loodus- ja spordiringidest kuni andekatele noortele mõeldud tarkuse õpikodadeni välja. Muusika- ja kunstiringides pakuti ka individuaalõpet. Koolitusprogrammi raames toimus 16 koolitust ja 6 kovisiooni (st töö käigus tekkinud probleemide ühisarutelu) 54 ringijuhendajale.

Lõplik ülevaade projekti tulemustest ilmub 2016. a sügisel, kui SA Archimedes Noorteagentuur on teinud kokkuvõtted ning projekti lõpparuanne on kinnitatud. Projekti raames toimunud sündmustega saab tutvuda aadressil <http://noored.ee/tag/hukk-ap/> ning ülevaadet nii kogu projektist kui Tartu kogemusest lugeda Eesti noorteseire aastaraamatust 2015 "Erivajadustega noored" (<http://noorteseire.ee/>). Projekti lõpetanud inspiratsioonipäeval „Kõik on võimalik! Huviharidus päästab maailma” 31. märtsil Tallinnas tutvustas Tartu esindajana projektis osalemise tulemusi ja edulugusid Tartu Loodusmaja direktor Signe Söömer. Tartu projekti juht on noorsooteenistuse peaspetsialist Laura Kalas.

Projekti jätkutegevus

Projekt HUKK-AP on olnud hea tõuge kaasata huvitegevusse rohkem erivajadustega noori. Tänu projekti tegevustele, ennekõike juhendajate koolitustele on levinud arusaam et erivajadustega noori tuleb püüda lõimida tavarühmadesse ja/või ühissündmustele. Selle mõtteviisi toetuseks on kultuuriosakond nimetanud aasta 2016 noorsootöö projektide üheks rahastamisprioriteediks eri sotsiaalsetest rühmadest noorte ühistegevused, tuues sihtrühmana esile eri- ja tavakoolides õppivad noored. Projektitoetuste puhul on nõutav Tartus elavate, mitte tingimata Tartu elanike registrisse kantud noorte kaasamine. Projektipõhiselt saab korraldada ühekordseid loomingulisi sündmusi. Hea eeskujuna on seda võimalust kasutanud projekti HUKK-AP partner SA Keskkonnahariduse Keskuse huvikool Tartu Loodusmaja, mis korraldas sel kevadel oma ruumides erivajadustega noorte taaskasutatud materjalidest loometööde näituse.

Tava- ja eriklassidest noorte lõimimistegevus võib olla keeruline, sest HEV noored ei pruugi leida teiste osalejatega ühist keelt ning võivad vajada teistmoodi lähenemist, juhendaja paremaid teadmisi või rohkem aega. Põhjuseks võib olla ka lapsevanema ja huviringi juhendaja vähene koostöö, näiteks lapsevanem ei soovi avada oma lapse eripära ringi juhendaja ees. Potentsiaalset suuremat ajakulu ja juhendajate arvu arvestades eraldab noorsooteenistus alates 2016. aastast HEV noortele huvitegevuse pearaha koefitsiendiga 1,5 (2016. aastal 128 eurot huvitegevuses osaleja kohta aastas).

Erivajadustega noorte paremaks kaasamiseks on vaja soodustada huviringide juhendajate kogemustevahetust ja üksteiselt õppimist, seda eriti raskemate puuetega noorte kaasamisel. Kultuuriosakonna noorsooteenistus kavandab lähiaastatel jätkata omavahenditest huvitegevuse juhendajate täienduskoolitusi HEV noortega töötamiseks vajalike pädevuste arendamiseks.

Informatsiooni koostanud Laura Kalas ja Piret Talur (Tartu LV kultuuriosakonna noorsooteenistus)